

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIGA MATEMATIKA FANINI O'QITISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANGAN HOLDA MANTIQUIY FIKRLASHLARINI RIVOJLANTIRISH

Esanov Nuriddin Qurbonovich,
Amaliy fanlar universiteti
Qurbonova Adiba Nuriddin qizi
BuxDU 5-kurs talabasi

Razvitiye logicheskogo mishleniya s ispolzovaniyem interaktivnix metodov pri obuchenii matematike uchashixsya nachalnix klassov. Development of logical thinking using interactive methods when teaching mathematics to primary school students.

Annotatsiya: Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarni har tomonlama bilimli qilib tarbiyalash hisoblanadi. Matematika bo'yicha bilimlar berish bilan birga ularga matematika darslarida fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ko'nikma va malakalarni shakllantirish matematik ta'limning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Bu maqolada har bir o'quvchiga o'nli kasrlarni o'n, yuz, ming va hakoza, sonlarga bo'lish mavzusida 5 tadan misolni juftlik usulidan foydalangan holda tuzish uchun 7 minutlik vaqt belgilangan. Har bir o'quvchi o'z partadoshiga savollarni berib natijalar olishgan. Xuddi shunday savollar jarayoni davom ettirilgan holda 4 ta misol uchun 2 minutdan vaqt belgilanib 3 minutdan keyin partadoshidan javoblarni qaytarib olib 1 minut ichida tekshirib baholash nazarda tutilgan.

Mantiqiy fikrlashni o'stirish uchun o'zlashtirilishi qiyin bo'lgan mavzular bo'yicha metodik tavsiyalar berilgan. Darsda qo'llaniladigan interfaol usullardan foydalanish o'qituvchi tomonidan o'quvchilarga ko'rsatib o'tilgan. Ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda ochiq darslar o'tkazilishi aytilgan. Sinfdan tashqari mashg'ulotlar saviyasini oshirish maqsadida o'quvchilarni test bilan ishlash malakasini oshirish yo'llari bo'yicha tavsiyalar berilgan. Boshlang'ich sinflarda 10, 100, 1000 sonlari ichida qo'shish va ayirish amallarini bajarishda mantiqiy fikrlashni o'stirish uchun og'zaki amallarni ko'proq bajarish tavsiya etilgan. 1- masalada 1 dan 25 gacha bo'lgan sonlarni 30 soniyada tartib bilan joylashtirish o'qituvchi tomonidan har bir o'quvchidan qaysi raqamga kelganligi so'ralgan. 2 - masalada berilgan 6 ta sonning mantiqiy fikrlab qanday ketma ketlikda joylashtirilganligi nazarda tutilgan. 3 - masalada sonlar ketma-ketligiga e'tibor berib so'roq o'rnida qanday son kelishi so'rab o'tilgan. 4 - masalada harfni o'z ichiga olgan ifodani og'zaki topib harflarni qiymatini og'zaki hisoblash nazarda tutilgan va shunga o'xshab keyingi masalalarda ham o'qituvchi o'quvchilarni mantiqiy fikrlashlarini kengaytirish maqsadida yuqoridagi usullardan foydalangan. O'quvchilarning fikrlash qobiliyatini kengaytirishga doir 5 ta har xil ko'rinishdagi mashqlar berilgan. O'quvchilarga bu mashqlarda to'g'ri tenglik hosil bo'lishini og'zaki bajarish tavsiya etilgan .

Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'quvchilar bilim oladigan manbalar bo'yicha o'qitish samaradorligini oshirish usullari haqida fikr yuritilgan. Shuning bilan

birga bir nechta usullarni samarali qo'llash misol tariqasida ko'rsatilgan bo'lib, boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematika faniga bo'lgan qiziqishini ta'lim samaradorligini oshirish masalalari o'z ifodasini topgan.

Abstract: One of the main tasks of teaching mathematics in primary schools is to educate students comprehensively. One of the main objectives of mathematics education is to provide students with knowledge of mathematics and develop skills and abilities to develop their thinking skills in mathematics classes.

In this article, each student is given 7 minutes to create 5 examples of dividing decimals into tens, hundreds, thousands, and so on using the paired method. Each student asked questions to his classmates and received results. Continuing with the same questioning process, four examples are given a time of 2 minutes and after 3 minutes the answers are taken from a classmate and checked and evaluated within 1 minute.

To develop logical thinking, methodical recommendations are given on difficult topics to master. The use of interactive methods used in the lesson was demonstrated to the students by the teacher. It is said that open lessons will be conducted using advanced pedagogical technologies. To improve the level of extracurricular activities, recommendations were given on ways to improve students' test-taking skills. In lower grades, it is recommended to perform more verbal operations to develop logical thinking when performing addition and subtraction operations within the numbers 10, 100, and 1000. In problem 1, the teacher asked each student to place the numbers from 1 to 25 in order in 30 seconds. Problem 2 assumes that the given 6 numbers are logically arranged. In problem 3, paying attention to the sequence of numbers, the question is asked what number comes in place of the question. Problem 4 involves verbally finding the expression containing a letter and verbally calculating the value of the letters, and similarly in the following tasks the teacher used the above methods to expand the students' logical thinking. To develop students' thinking abilities, 5 different types of exercises are given. Students are recommended to verbally complete the formation of correct equality in these exercises.

This article discusses ways to improve the effectiveness of teaching mathematics in primary schools based on the sources from which students obtain knowledge. At the same time, the example shows the effective use of several methods and voices issues of increasing the interest of primary school students in mathematics.

Kalit so'zlar: arifmetik amallar, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, perimetr, yuza, hajm tushunchasi, matematik tushuncha.

Key words: arithmetic operations, primary education, interactive methods, perimeter, area, concept of volume, mathematical concept.

KIRISH

Ilm-fan, texnika va ishlab chiqarish sohaslarining tez sur'atlarda jadallik bilan rivojlanishi barcha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya sifatini mazmun jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, ayniqsa, boshlang'ich ta'limning sifatini oshirish, ta'lim standartlari, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish masalalari dolzarbligini talab etmoqda. Bu esa o'z o'rnida, boshlang'ich sinf o'qituvchilari zimmasiga yanada yuksak mas'uliyat va vazifalarni yuklaydi. Hozirgi paytda an'anaviy ta'lim bo'yicha katta tajriba to'plangan va an'anaviy ta'lim usulini takomillashtirish sohasida izlanishlar davom etmoqda, lekin uning obyektiv imkoniyatlari cheklangan. Amalga oshirilayotgan ta'lim sohasidagi islohotlar, tez sur'atda rivojlanayotgan fan-texnika talablari ta'lim usuli bilan jamiyatning raqobatbardosh yuqori malakali kadrlarni tayyorlashga, barkamol avlodni shakllantirishga bo'lgan ehtiyoji tafovudni vujudga keltirdi. Uni ta'limda boshqa yondashuvlarni qo'llash yo'li bilan hal etish lozim.

Mutaxassislarning ta'kidlashlaricha, matematikani yaxshi o'zlashtirgan o'quvchining tahliliy va mantiqiy fikrlash darajasi yuqori bo'ladi. U nafaqat misol va masalalar yechishda, balki hayotdagi turli vaziyatlarda ham tezkorlik bilan qaror qabul qilish, muhokama va muzokara olib borish, ishlarni bosqichma-bosqich bajarish qobiliyatlarini o'zida shakllantiradi. Shuningdek, matematiklarga xos fikrlash uni kelajakda amalga oshirmoqchi bo'lgan ishlar, tevarak-atrofdagi sodir bo'layotgan voqea-hodisalar rivojini bashorat qilish darajasiga olib chiqadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Bu maqolani tayyorlashda asosan quyida keltirilgan adabiyotlarning mantiqiy masalalarini yechish usullaridan foydalanildi. Mantiqiy masalalar bolalarning narsa va atrof-muhit haqidagi bilimlarini tartibga soladi va ularga to'g'ri fikrlash usullarini o'rgatadi. O'quvchi maktabga kelganda, keng lug'at boyligiga ega bo'lsa ham, odatda, tafakkurning taqqoslash, qarshi qo'yish, umumlashtirish, guruhlash usullaridan foydalanishni bilmaydi (ayniqsa, bilish faoliyatining obekti aniq predmet emas, uni ifodalovchi so'zlar bo'lsa). Mantiqiy mashqlarning vazifasi u yoki bu narsa va hodisalar bilan tanishish asosida bolalarni predmet va hodisalardan muhimini, umumiysini ajratishga, so'z bilan aniq ifodalashga o'rgatish, bolalarga mantiqiy usullar tizimini o'rgatish bilan bilimni material tomondan boyitish va uni aqliy tomondan o'stirish hisoblanadi. Bizga ma'lumki, o'qitish uslublari, ularni tizimli ravishda boyitib va yangilab borish masalasi ta'lim tizimida yuqori natijalarga erishishda eng muhim jihatlardan biridir. O'qish va o'qitish metodlari o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyat usullari bo'lib, bu faoliyat yordamida yangi bilimlar, malakalar va ko'nikmalarga erishiladi. O'qituvchilarning qobiliyati, tafakkuri rivojlanadi. Shuning uchun zamonaviy fan-texnika va axborot texnologiyalarining ilg'or yutuqlari asosida boyitib borilgan o'qitish metodlari tarbiyalash samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'qitish metodlari o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyatini tashkil qilish, rag'batlantirish va nazorat qilishni nazarda tutadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich sinfda o'quvchilarning matematika fanidan quyidagi test topshiriqlarini bajarish orqali ularning matematik savodxonliklarini oshirish mumkin.

1- Topshiriq. Quyidagi nisbatlardan qaysi biri 1:4 nisbatga teng?

a) 4:16 b) 4:7 c) 4:5 d) 4:1

2- topshiriq Qaysi kasr qolgan kasrlarga teng emas?

a) $\frac{1}{2}$ b) $\frac{4}{8}$ c) $\frac{2}{4}$ d) $\frac{2}{8}$

3- topshiriq. 9×22 ga eng yaqin bo'lgan javob qaysi?

a) 5×20 b) 5×25 c) 10×20 d) 10×25

4- topshiriq. Qaysi sonda 4 raqami 40 ni bildiradi?

1. 1468 b) 473 c) 1249 d) 2674

5- topshiriq. Qaysi kasr $\frac{1}{2}$ ga teng? a) $\frac{3}{5}$ b) $\frac{3}{6}$ c) $\frac{3}{10}$ d) $\frac{3}{8}$

Mantiqiy fikrlash har qanday fikrlashni, shu jumladan matematikani ham o'z ichiga oladi. Bizning muammomizni hal qilish uchun o'quvchining matematik tafakkurini uchta asosiy yo'nalishda rivojlantirish talab etiladi: arifmetik, fazoviy-geometrik va mantiqiy. Noan'anaviy vazifalar va mashqlarni muvaffaqiyatli hal qilishga o'rgatish uchun boshidanoq o'quvchilarni muvaffaqiyatga, "o'zlariga ishonish" ga yo'naltirish kerak. Buning uchun o'quvchilarning barcha musobaqa va musobaqalarda o'z vakolatlari doirasida qatnashishi muhim. Mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilarning salohiyatini mustahkamlash va kengaytirishga e'tibor qaratilmoqda. Bu ularning faolligi va kayfiyatini doimiy ravishda rag'batlantirishda ifodalanadi; matematik bilimlarni eng yuqori darajaga olib chiqish; har xil turdagi kognitiv qiziqishlarga ega bo'lgan barcha talabalarni "infektsiyalash" da va bu qiziqishlarni sinfdoshlariga o'tkazishga yo'naltirilganlikda.

ASOSIY QISM

O'quvchilarni matematika faniga qiziqtirish, befarq qaramasligini ta'minlash har bir bugungi kun pedagogining vazifasi hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlashining asosiy xususiyatlaridan biri uning o'ziga xosligi va tasavvuridir. Biz quyidagicha xulosa qilishimiz mumkin: Agar aqliy harakatlar muayyan narsalar yoki ularning tasvirlari bilan yashirilsa, boshlang'ich sinf yoshidagi bolalar bunday fikrlash harakatlariga nisbatan oson kurashishadi. Matematika fanida to'rt amalning bajarilishini o'rgatish bilan birga shakllar, ular tuzilishi, farqini va o'lchamini o'rgatish zaruriyati ham ahamiyatga ega.

Buyuk yurtdoshlarimiz Muhammad Muso al-Xorazmiy, Ahmad al-Farg'oni, Abu Rayhon Beruniy, Mirzo Ulug'bek va ularning shogirdlari geometriya fanini o'z asarlari va ilmiy natijalari bilan boyitdi.

Farobiyning fikricha, ta'lim – tarbiya jarayonining har bosqichida o'quvchilarning bilimlarini o'zlashtirishi, o'ziga xos tarzda fikrlashi, tasavvur qilishi va his etishi orqali amalga oshadi. Inson tug'ilganidan fikrlash quvvatiga ega bo'ladi va u bolaning o'sishi bilan rivojlanib boradi. Olimning fikricha, inson aqliga sig'adigan tushunchalarning kishi ongida saqlanib qolishi, bilishning natijasi sanaladi. Farobiyning: "Bolada katta imkoniyatlarga ega bo'lgan ko'ngil

bor. U his tuyg'uga, tafakkur orqali anglash xususiyatiga ega. Hissiyot va tafakkur bilan jismlar tushuniladi", - degan xulosasi fikrimiz isbotidir.

Matematika bo'yicha standart ko'rsatkichlari bolalarda natural sonlar va nol to'g'risida tasavvurni shakllantirish, puxta hisoblash ko'nikmalarini hosil qilish, amaliy masalalarni yechishda natural sonlar va arifmetik amallarni qo'llay olishda o'rgatish, eng sodda geometrik shakllar, ularni tekislikda tasvirlash xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lish hamda og'zaki hisoblash va matematik munosabat belgilaridan foydalana olish malakasini hosil qilish nuqtai nazardan izohlanadi.

Agar o'quvchiga fazoviy tasavvurlar yaxshi shakllansa, har qanday qiyinchilikdagi masalalarni soddagina yechish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bitta obektni turli xil ko'rinishlari ustida fikrlash, o'quvchilarda fazoviy tasavvur va tafakkurlarni shakllantiradi. Shuningdek, steriometrik figuralarni kesma holda chizmalarda qaralishi fazoviy tasavvurlarni shakllantiradi.

Hozirgi kunda maktablarda ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish asosiy vazifalardan biri bo'lib hisoblanadi. Ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish uchun har bir o'qituvchi Arifmetik amallar deganda sonlar ustida bajariladigan to'rt amal: "qo'shish", "ayirish", "ko'paytirish", "bo'lish" amallari nazarda tutiladi. Qaysiki, bu amallar bilan boshlang'ich sinf o'quvchilari dastlab tanishib, har bir amalning mazmun va mohiyatini ongli tushunib, amal xossalarini o'rganib, amalda sonlar ustida hisoblashlarni bajarish tartibiga rioya qilib, o'quv topshiriqlarini bajarishadi. O'quvchini og'zaki va yozma hisoblash usullari orqali arifmetik amallar qonunlari va xossalarini o'zlashtirishga olib kelish borasida birinchi muvaffaqiyatli harakat qilingan. 10 ichida qo'shishni o'rganishda bolalar qo'shishning o'rin almashtirish qonuni bilan tanishadilar. 100 ichida qo'shish va ayirishning hisoblash usullari sonni yig'indiga qo'shish va ayirishning hisoblash usullari sonni yig'indiga qo'shish, yig'indini sondan ayirish qoidalariga asoslangan holda ochib beriladi.

"Juft-juft muloqot" usuli - Biror mavzu bo'yicha yonma-yon o'tirgan o'quvchilarga biror topshiriq (yoki alohida-alohida topshiriqlar) berish va ularni birgalikda topshiriqda keltirilgan muammo (masala) yechimini topishga chorlash, yechimlarni eshitish va baholash.

Ba'zi hollarda o'quvchilar bir-birlariga navbatma-navbat savol (masala) bilan yuzlanishlari ham mumkin. Bunday holda savol javobi (masala yechimi) savol (masala) bergan o'quvchi tomonidan tinglanishi (tekshirilishi) va baholanishi lozim bo'ladi.

Juftlikda ishlash mavzusini tanlayotganda alohida ehtiyot bo'lish zarur. Bu mavzu ko'pchilik tomonidan o'zlashtirilgan bo'lishi lozim, aks holda juftlarda ish ketmasligi mumkin.

Topshiriqlardan namunalar:

a) Har bir o'quvchi 2 minut davomida "O'nli kasrlarni 10, 100, 1000 va hokazo sonlarga bo'lish" mavzusiga oid 5 ta misolni tuzsin va o'z partadoshi bilan almashsin. 7 minutdan keyin misollarga javobni qaytarib olsin va javoblarni 1 minut ichida tekshirib, baholasin.

b) Har bir o'quvchi 2 minut davomida "O'nli kasrlarni 10, 100, 1000 va hokazo sonlarga ko'paytirish" mavzusiga oid 4 ta misolni tuzsin va o'z partadoshi

bilan almashsin. 3 minutdan keyin misollarga javobni qaytarib olsin va javoblarni 1 minut ichida tekshirib, baholasin.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, bugungi kun o‘quvchisini bugungi zamonning talablari asosida o‘qitish lozim.

Mantiqiy fikrlashga o‘rgatish yo‘llari;

1. O‘qituvchilar uchun murakkab, o‘zlashtirishi qiyin bo‘lgan mavzular bo‘yicha metodik tavsiya va ilg‘or pedagogik texnologiyalarga asoslangan dars ishlanmalarini tuzish;
2. Darslarga qo‘llaniladigan interfaol usullardan foydalanish samaradorligini ko‘rsatish(ochiq darslarda)
3. Ilg‘or pedagogik texnologiyalarni dars jarayoniga qo‘llash bo‘yicha ochiq darslar uyushtirish;
4. Ota-onalarning farzandlarini o‘zlashtirishdagi ta’sirini oshirish bo‘yicha tavsiyalar berish;
5. Sinfdan tashqari mashg‘ulotlarning saviyasini oshirish;
6. O‘quvchilarni test bilan ishlash malakasini oshirish yo‘llari bo‘yicha tavsiyalar berish;
7. O‘quvchilarni fan to‘garaklariga jalb etish, qo‘shimcha mashg‘ulotlarni tashkil etish
8. O‘qituvchi kasbiy mahoratini oshirish maqsadida o‘quvlar tashkil etish.

Boshlang‘ich sinflarda 10, 100 va 1000 ichida qo‘shish va ayirish amalarini bajarishda va mantiqiy fikrlashni o‘stirish uchun quyidagi masalalarni og‘zaki ko‘proq bajarish lozim.

1-masala Quyidagi jadvalda 1 dan 25 gacha bo‘lgan sonlar tartibsiz joylashtirilgan. 30 soniyada tartib bilan sonlarni ko‘zdan kechirib chiqing (o‘qituvchi 30 soniyada har bir o‘quvchidan qaysi raqamga kelganini so‘rab baholashi lozim).

7		4	5	2
8			5	
3	1	9		1
0	3		6	
2	4	0	8	2

2-masala 7654-1 ta, 9801-4 ta, 3274-0 ta, 5690-3 ta, 5461-1 ta va 8133-? So‘roq o‘rnidagi sonni 30 soniyada toping.

Yechish: Bu masalada sonlarga e’tibor berish kerak, birinchi sonda bitta aylana bor, ikkinchi sonda 4 ta aylana bor, uchinchi sonda aylana yo‘q vahokazo oxirgi sonda 2 ta aylana bor. Javob 2 edi.

3-masala Jadvalda quyidagi sonlar berilgan, so‘roq o‘rniga qanday son bo‘lishi kerak? So‘roq o‘rnidagi sonni 30 soniyada toping.

16	06	68	88	?	98
----	----	----	----	---	----

Yechish: Bu masalada sonlar ketma-ketligiga e'tibor berib, teskarisidan qarab ko'rilsa 86, 87, 88, 89, 90, 91 sonlar ketma-ketligini tashkil etadi.

Miqdorlardan biri harf bilan berilgan masalalarni og'zaki yechish.

4-masala Masalaning yechimini harfni o'z ichiga olgan ifoda bilan og'zaki ayting, harflarning qiymatlarini mustaqil tanlash va harfiy ifodalarni og'zaki hisoblash:

a) Ranoning a ta kitobi bor edi. Uning tug'ilgan kunida yana 5 ta kitob sovg'a qilishdi. Ranoda nechta kitob bo'ldi?

b) Do'konda d ta futbol to'pi bor edi. Bir kunda 27 ta to'p sotildi. Do'konda nechta to'p qoldi?

v) Brigadada x nafar kishi bor edi. Bir smenada brigadaning har bir azosi 20 tadan detal tayyorladi. Brigada bir smenada qancha detal tayyorladi?

g) m kg silos 60 ta sigirga berildi. Har bir sigirga qanchadan silos berilgan?

1- sinfdan boshlab o'quvchilarni muammoli xususiyatga ega bolgan masala topshiriqlar bilan tanishtirib borish maqsadga muvofiqdir.

5-masala Bozordan 8 kg kartoshka va 6 kg piyoz sotib olindi, so'ngra 5kg anor va 8 kg olma sotib olindi. Sabzavotlardan ko'p olinganmi yoki mevalardan? Bunday masalalarni yechishda yechimga oid ifodalarni tuzib, so'ngra ularni taqqoslash yechim usulini ko'rsatish maqsadga muvofiqdir.

Fikrlashni o'stiradigan og'zaki mashqlar:

1-mashq Yulduzchalar o'rniga «+» yoki «-» belgilarini shunday qoyingki, to'g'ri tengliklar hosil bo'lsin (og'zaki):

$$38 * 3 * 7 = 34, \quad 38 * 3 * 7 = 42, \quad 38 * 3 * 7 = 28, \quad 38 * 3 * 7 = 48.$$

2-mashq Yulduzchalar o'rniga amallar ishoralarini shunday qoyingki, tengliklar to'g'ri bo'lsin (og'zaki):

$$12 * 5 * 2 = 4, \quad 12 * 6 * 2 = 9,$$

$$12 * 6 * 2 = 24, \quad 12 * 6 * 2 = 0.$$

Eslatma

Qaysi amal eng keyin bajarilishini aniqlang.

Bu amaldagi sonlar qanday nom bilan atalishini eslang.

Bu sonlar nima bilan ifodalanganligini o'qing.

Ifodani o'qing.

Harfiy ifodalarga doir og'zaki mashqlar

3-mashq Harfiy ifodaning qiymatini harflarning berilgan qiymatlarida og'zaki hisoblash:

agar $a = 784$, 852 bo'lsa, $a + 808$ ifodaning qiymatini og'zaki hisoblang.

agar $k = 97$, 59 bo'lsa, $128 - k$ ni og'zaki hisoblang.

$b = 10$, 20 30 bo'lsa $209 \cdot b$ ni og'zaki hisoblang.

$s = 48$, 96,144,192 bo'lsa, $s:12$ ni og'zaki hisoblang.

Umumlashtirib, o'quvchi bunday xulosa qiladi: harfiy ifodaning qiymati ifodaga kiradigan harfning qiymatiga bog'liq.

4-mashq Ifodalarning qiymatlarini uch xil usulda og'zaki ayting:

$$30 + (40 - 20), \quad 90 - (60 + 10) - 4, \quad (20 + 34) - 4.$$

Eng qulay usulni ko'rsating.

5-mashq Tenglikning chap tomonida yozilgan ifodalarni taqqoslang. Ularning nimasi o'xshash, nimasi bilan farq qiladi?

$$(10 + 6) + 3 = 10 + (6 + 3) = 10 + 9 = 19$$

$$(10 + 6) \cdot 3 = 10 \cdot 3 + 6 \cdot 3 = 30 + 18 = 48.$$

O'qitishda ijodiy mashqlardan ham keng foydalanish mumkin:

Bir xil raqamlardan tuzilgan barcha ikki xonali sonlarni ortib borish tartibida yoki kamyib borish tartibida o'qing

11,22....., 99

99,88,.....11

Bunday mashqlarni bajarishda bir xil raqamlardan tuzilgan ikki xonali sonlarni idrok qiladi, ko'z oldiga keltirib, har bir oldingi son keyingisidan 11 taga farq qilish qonuniyatini idrok qiladi

3,4,5,6 raqamlaridan foydalanib, o'nlik xonasi birlik xonasidan katta bo'lgan uchta uch xonali son tuzing.

6,7,8,9 raqamlaridan foydalanib, o'nlik xonasi birlik xonasidan kichik bo'lgan uchta ikki xonali son tuzing.

7,8,9 raqamlaridan qanday qilib o'nlik xonasi va birlik xonasi bir xil bo'lgan ikki xonali son tuzish mumkin.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Xulosa qismida shuni aytish kerakki, har bir berilgan misollarni o'quvchilar o'zlari mustaqil bajarib yo'l qo'ygan xato va kamchiliklarini o'rnida ko'rib, xattosini to'g'rilasa, bilimlaridagi bo'shliqni o'rnida bartaraf etishlariga muvaffaq bo'lishadi.

Sifatli ta'lim olish uchun bitta sinfda o'quvchilarning o'rtacha soni 19–20 nafar bo'lsa, har bir o'quvchi bilan shug'ullanishga imkoniyat bo'ladi. Va boshlangich sinf o'quvchilariga mantiqiy masalalarni ko'proq bajartirsak, hozirgi avlodga sifatli ta'lim zaruratini shakillantirgan bo'lamiz. Har qanday mamlakatning rivojlanishida ta'limning o'rnini juda katta hisoblanadi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonini sifatli tashkil etish bugungi kunning o'ta dolzarb muammosi sifatida davlat siyosatining kuntartibiga kiritilgan. Shu o'rinda aytib o'tish lozimki, o'quvchilarni badiiy asarlar bilan tanishtirish orqali biz ularda ko'plab insoniy fazilatlarni tarbiyalashga erishishimiz mumkin bo'ladi. Shunday ekan biz o'quvchilarga mavzuni tushuntirishda ularni har tomonlama bilimlarni oson o'zlashtirishlari uchun yetarli sharoit yaratib berishimiz, zamonaviy ta'limning barcha yutuqlaridan foydalangan holda darslarni samarali tashkil qilishimiz lozim. Bunda albatta texnik vositalardan foydalanishining ahamiyati juda katta bo'lib, bunda biz 70-80% gacha samaradorlikka erishishimiz mumkin.

Ma'lumki, ta'lim nutq orqali muloqotga kirishish yo'li bilan olib boriladi. O'quvchilar ustozlari nutqini tinglab va kitob mazmunini uqib olish bilan bilimlarini o'zlashtiradilar.

Ta'lim jarayonining muvaffaqiyati bir tomondan, o'quvchilar idrok qilgan

nutqlarning sifatiga bog‘liq bo‘lsa, ikkinchi tomondan o‘quvchilar nutqining taraqqiyot darajasiga shuningdek, ta‘lim qaysi tilda olib borilayotgan bo‘lsa, shu tildan o‘quvchilarning erkin foydalana olishlariga bog‘liqdir. Nutq ravonligi darajasi va sifati - grammatik jihatdan to‘g‘riligi va boshqa kishilarga tushunarli bo‘lishi bilan belgilanadi. Shuning uchun ta‘lim jarayonida birinchi sinfdan boshlab o‘quvchilarga o‘zlari idrok qiladigan va ishlatadigan har bir so‘zning ma‘nosi tushunarli bo‘lishi uchun harakat qilish kerak.

Yana shuni ta‘kidlab o‘tamanki, bo‘sh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilar bilan ishlash dars samaradorligini yanada oshiradi. „Eskini o‘zlashtirgan va yangini tushunishga qodir insongina tarbiyachi bo‘la oladi“ degan edi Konfutsiy. Konfutsiyning ushbu fikri orqali shuni anglab yetishimiz kerakki, bo‘shliqni bartaraf etish uchun avvalo o‘qituvchi-tarbiyachi metodik tomondan kuchli qurollangan bo‘lishi, har qanday vaziyatda o‘quvchining ichki va tashqi imkoniyatlarini anglay olishi lozim. Men ushbu metodik tavsiyam orqali nafaqat boshlang‘ich sinf o‘qituvchilariga, shuningdek, yuqori sinf o‘qituvchilariga ham bo‘sh o‘zlashtiruvchi o‘quvchilari bilan ishlash faoliyatida samarali natijalarga erishishlarini ta‘kidlab o‘tmoqchiman.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. S. Alixonov. Matematika o‘qitish metodikasi. “Cho‘lpon” – T. 2011. 320 s.
2. Jumaev M.E, Matematika o'qitish metodikasi (KIIK uchun) Toshkent. "Ziyo" 2003 yil.
3. Jumaev M.E, Tadjieva Z.G. Boshlang‘ich sinflarda matematikada fakultativ darslarni tashkil etish metodikasi. Toshkent. "TDPU" 2005 yil.
4. Axmedova N., Inoyatova M., Matnazarova K. Boshlang‘ich ta‘limdagi muammolarni bartaraf etish yo‘llari. Metodik tavsiyalar. – T.: library.ziyounet.uz/ru/book/ download/16233, 2015.
5. 2-sinf Matematika darsligi. O‘rinboyeva L., Ismailov Sh, Ruzikulova N., Raxmonov U., Jumayev M., Ismailova N., Usmanova N. Toshkent-2021
6. Saidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar.-Toshkent: Moliya, 2003.-172 b.
7. Axmedov M., Abduraxmonova N., Jumaev M.E. Birinchi sinf matematika darsligi metodik qo‘llanma.)Toshkent. —SHarq 2005 yil.,
8. Bikbaeva N.U, R.I.Sidelnikova,G.A.Adambekova. Boshlang‘ich sinflarda matematika o‘qitish metodikasi. (O‘rta maktab boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun metodik qo‘llanma.) Toshkent. —O‘qituvchil 2006 yil.
9. Jumaev M.E, Boshlang‘ich sinflarda matematika o‘qitish metodikasidan praktikum. (O O‘YU uchun) Toshkent. —O‘qituvchil 2014 yil. “Maktabgacha ta‘lim” jurnali maqolalari
10. Bikboeva.N.U. Yangiboeva .YA. Ikkinchi sinf matematika darsligi. Toshkent. —O‘qituvchil 2012 yil.
11. Bikboeva.N.U. Yangiboeva E.Y. Uchinchi sinf matematika darsligi. Toshkent. —O‘qituvchil 2015 yil.
12. Jumaev M.E, Tadjieva Z.G. Boshlang‘ich sinflarda matematika o‘qitish metodikasi. (OO‘YU uchun darslik.) Toshkent. —Fan va texnologiyal 2015 yil.
13. www.natlib.uz internet kutubxona
14. www.ziyounet.uz materiallari